

Utbildningsutskottets offentliga utfrågning
om hur ny kunskap bättre ska kunna komma
till användning i skolan

ISSN 1653-0942
ISBN 978-91-86673-78-9
Riksdagstryckeriet, Stockholm, 2013

Förord

Utbildningsutskottet anordnade den 11 juni 2013 en offentlig utfrågning om hur ny kunskap bättre ska kunna komma till användning i skolan. Forskningen ger hela tiden ny kunskap som skolan kan ha nytta av. Det är angeläget att denna kunskap kan omsättas i praktisk nytta i klassrummet. Utbildningsutskottet har inom Riksdagsförvaltningen låtit utarbeta rapporten Hur kan ny kunskap komma till bättre användning i skolan (Rapporter från riksdagen 2012/13:RFR10), som publicerades samma dag och presenterades vid utfrågningen. Vid utfrågningen presenterade företrädare för Sveriges Kommuner och Landsting, Friskolornas Riksförbund, Skolverket, Sveriges Skolledarförbund, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund och Nossebro skolan i Essunga kommun sin syn på hur forskning kan nyttiggöras i skolan. Utfrågningen utgjorde ett led i utbildningsutskottets uppföljningsarbete.

I det följande redovisas programmet och en utskrift av den stenografiska uppteckning som gjordes vid utfrågningen.

Stockholm i augusti 2013

Tomas Tobé
Utbildningsutskottets ordförande

Cecilia Nordling
Kanslichef

Program för offentlig utfrågning om hur ny kunskap kommer till användning i skolan

Datum: tisdagen den 11 juni 2013

Tidpunkt: kl. 11.00–11.40, 12.00–13.15

Plats: Förstakammarsalen, Riksdagshuset

- Kl. 11.00 Inledning av utskottets ordförande Tomas Tobé
- Kl. 11.05 Utbildningsutskottets uppföljningsverksamhet, Betty Malmberg (M) och Caroline Helmersson Olsson (S)
- Kl. 11.10 Presentation av rapporten Hur kommer ny kunskap till användning i skolan, Forskningssekreterare Johan Wallin, Riksdagsförvaltningen
- Kl. 11.20 Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) ordförande Anders Knappe
- Kl. 11.30 Friskolornas Riksförbunds ordförande Mikaela Valtersson
- Kl. 11.40 Skolverkets överdirektör Helén Ängmo
- Kl. 11.50 Paus med kaffe och smörgås
- Kl. 12.10 Sveriges Skolledarförbunds förbundsordförande Matz Nilsson
- Kl. 12.20 Lärarförbundets kanslichef Sören Holm
- Kl. 12.30 Lärarnas Riksförbunds förbundsordförande Bo Jansson
- Kl. 12.40 Nossebro skolas rektor Johanna Lundén
- Kl. 12.50 Frågor från utskottets ledamöter
- Kl. 13.15 Avslutning av Louise Malmström (S)

Övriga deltagare

Företrädare för Utbildningsdepartementet, Sveriges elevkårer och Sveriges elevråd – Svea

Stenografisk utskrift från den offentliga utfrågningen

Ordföranden: Jag hälsar alla varmt välkomna till denna öppna utfrågning som arrangeras av utbildningsutskottet. Mitt namn är Tomas Tobé och jag är moderat och ordförande i utskottet. Till vänster om mig sitter Louise Malmström som är socialdemokrat och ledamot i utbildningsutskottet. Till höger om mig sitter kanslichef Cecilia Nordling. Vi har i dag förmånen att också ha med oss SVT. Jag säger därför varmt välkommen till er som får möjlighet att följa detta.

Detta är en utfrågning som handlar om hur vi nu ska kunna se att kunskap ska kunna komma till användning i skolan. Detta är en del av utbildningsutskottets verksamhet som handlar om att vi försöker lägga mycket energi även på ett seriöst uppföljningsarbete.

Vi har bildat en styrgrupp inom utbildningsutskottet där samtliga partier är representerade. Där har man nu arbetat med ett flertal olika studier. I dag blir denna rapport, som heter *Hur kan ny kunskap komma till bättre användning i skolan*, offentlig. Det är en rapport som utbildningsutskottet tillsammans med Riksdagsförvaltningen har producerat. Det är framför allt Johan Wallin och Helene Limén från förvaltningen som har producerat den och som också står för rekommendationerna och slutsatserna i den.

Låt mig påpeka att detta är ett sätt att försöka ge en så bred samsyn som möjligt på skolområdet och att politiskt försöka att på ett seriöst sätt ta sig an frågorna för att gemensamt kunna dra viktiga slutsatser. Det är så vi försöker arbeta i utskottet.

Vi har ett mycket gediget och intressant program framför oss i dag. Jag kommer inte att gå igenom hela detta program. Det är bättre att vi passar på att uppleva det. Vi ska först få en presentation från arbetsutskottet i denna styrgrupp. Det är Betty Malmberg från Moderaterna som är ordförande och Caroline Helmersson Olsson från Socialdemokraterna.

Betty Malmberg (M): Vi har samverkat mycket kring denna rapport. När vi talar om kvalitetsarbete är kärnan i det att man systematiskt arbetar med just uppföljnings- och utvärderingsfrågorna. Det är oftast där som vi har funnit brister. Men faktum är att riksdagen för att kunna lära för framtiden har fått ett förstärkt ansvar just för dessa frågor, precis som ordföranden sade.

År 2011 lade man ett uppdrag på utskotten att mer lägga krut på det som handlar om uppföljning och utvärdering också av de beslut som vi faktiskt fattar.

Utskotten jobbar lite olika. Vi i utbildningsutskottet har valt en form där vi har ett arbetsutskott bestående av Caroline Helmersson Olsson och mig. Till

detta har vi knutit en styrgrupp där alla partier deltar för att få en bredd. Det som vi har jobbat med har alltid landat i en konsensus i arbetet bakom.

Kan du, Caroline, ge några andra exempel på projekt som vi har jobbat med?

Caroline Helmersson Olsson (S): När jag tittade på detta i morse kände jag mig faktiskt lite stolt. Jag ska plocka ut några exempel och berätta vad vi håller på med. Jag är stolt över att vi faktiskt får en bred förståelse och en ökad kunskap gemensamt i utskottet. Förhoppningsvis får vi också välgrundade politiska diskussioner och beslut.

Vi började med att titta på resultatredovisningen i budgetpropositionerna och om regeringens redovisning ger oss all den kunskap som vi behöver för att fatta våra beslut. Där har vi ett pågående utvecklingsarbete. Som jag uppfattar det har departementet verkligen lyssnat på utskottets synpunkter. Detta kommer därför att fortsätta att utvecklas.

Ett fokusområde som vi har på skolan är naturligtvis lärarna, lärarutbildningen och lärarlegitimationen som vi har följt. Vi har låtit göra en studie med fakta som vi också har publicerat i budgetbetänkandet. Annars har vi valt att publicera några rapporter som vi har gjort i riksdagens rapportserie, bland annat en förstudie om förskolan och en förstudie om utbildning för hållbar utveckling inklusive entreprenöriellt lärande. Det är några exempel.

Vi har naturligtvis också följt upp den nya gymnasieskolan med en intern hearing men också med en öppen utfrågning här i våras.

Betty Malmberg (M): Som ni hör är det ett ganska brett spektrum. Det sträcker sig i princip från förskolan till forskningsområdet. Det är detta som gör det så otroligt spännande att faktiskt lära inför framtiden.

Diskussionen i dag är: Hur kommer ny kunskap till användning i skolan? Bakgrunden till detta är att vi i utbildningsutskottet precis som ni är angelägna om att vi ska få den bästa möjliga lärandesituationen i klassrummen för eleverna. Ibland kan man som politiker vara lite orolig. Man undrar: Varför kommer inte all den forskning som vi ser in i klassrummet? Det är först där som den gör skillnad.

Syftet här för oss riksdagsledamöter har varit att öka vår kunskap och vår förståelse för denna fråga och denna situation och se vad det är som händer på vägen, från lärosätets forskare till klassrummet. Finns det hinder, finns det möjligheter, och vad har vi för goda exempel?

Vi tyckte att detta var intressant för oss eftersom det handlar om en implementering. Och att döma av er som är här är det också sådant som är intressant för fler.

Jag besökte i går Malmö högskola där man kände till att denna rapport var på gång. Vi hoppas därför att den på olika sätt kan komma till användning och att den nyttiggörs.

Vi ser fram emot era kommentarer och reflexioner under förmiddagen. Vi vill rikta ett varmt tack till Johan Wallin och Helene Limén för deras arbete. Vi vill också rikta ett varmt tack till utbildningsutskottets kansli med kanslichef Cecilia Nordling i fronten. Det har varit ett gott samarbete och en god samverkan. Och vad var det Johan kom fram till?

Ordföranden: Vi går vidare till forskningssekreterare Johan Wallin som ska lämna en redogörelse för rapporten.

Johan Wallin, utvärderings- och forskningssekreterare, Riksdagsförvaltningen: Ett stort tack för att jag har fått möjlighet att komma hit och presentera denna rapport i dag för er. Jag kommer från en funktion i riksdagen med namnet utvärderings- och forskningssekreterariatet. Vi är en stödfunktion till riksdagens utskott när det gäller uppföljning, utvärdering och forsknings- och framtidsfrågor.

På uppdrag av utbildningsutskottet har vi låtit genomföra en fördjupad studie om kunskapsimplementeringens mödosamma konst, det vill säga hur ny kunskap kan fångas upp eller genereras, bearbetas, anpassas och komma till användning i en organisation. Inom skolan kan det handla om ny teknik och verktyg för att förbättra undervisningen. Det kan handla om nya ämneskunskaper, kunskaper om den psykosociala miljön i skolan eller om organisatoriska frågor.

Som har sagts här har studien följts av en ledamotsgrupp med representanter från samtliga partier.

Rapporten består av tre delar. Först är det en litteraturgenomgång där vi har valt en bred ansats. Vi har inte bara tittat på forskning inom skola och utbildning utan även på kunskapsimplementering inom hälso- och sjukvårdens område, inom socialt arbete och inom det som man brukar kalla innovationsspridningsforskning.

Vi har gjort en enkät i samarbete med Statistiska centralbyrån som har gått ut till 3 000 lärare och skolledare för att undersöka hur man så att säga på golvet förhåller sig till kunskapsimplementering. Slutligen har vi gjort ett antal intervjuer med några centrala aktörer inom utbildningsområdet. Jag ska också visa några bilder.

Jag ska redovisa några slutsatser av litteraturgenomgången. Först kan man säga att det alltid är användarnas subjektiva uppfattningar som avgör hur kunskap tas emot. Det kanske kan låta självklart. Men det viktiga att tänka på här är att kunskapsimplementering aldrig kan förenklas till strategier för att övertyga mottagare om vad som är rätt.

Det är många aktörer som påverkar kunskapsstillväxten i skolan. Och när man tittar på forskningen är det viktigt att man verkligen utgår från riktiga behov – lokala behov. De kan se lite olika ut på olika håll. Av det följer att man måste ha en förmåga och ett system för att analysera sina behov på ett riktigt sätt. Man behöver också en prioriterings- och en förankringsprocess för

att få med medarbetare och andra berörda intressenter på den prioritering som man kommer fram till.

En tydlig slutsats om man tittar på forskning inom alla andra olika fält är att om man kan fokusera på några få områden åt gången gynnar det implementeringen. Ser man för många behov samtidigt och har svårt att prioritera skarpt mellan dem är det mycket stor risk att man förlorar fokus. Det handlar alltså om att bygga en struktur för att ta emot och generera ny kunskap och ta fram en plan för hur detta implementeringsarbete ska gå till. Det handlar mycket om att försöka bygga hållbara funktioner som byggs in i organisationen, så att de inte blir för personberoende. Det ska så att säga vara en del av organisationen.

Man bör också ha en beredskap för motstånd. Man kanske inte alltid kan räkna med att 100 procent är med på den prioritering som man försöker nå samsyn kring. Men samtidigt är det många undersökningar som visar att skolledare och lärare är mycket engagerade när det gäller skolutvecklingsfrågor. Det finns därför ingen anledning att ha en problemsökande attityd. Det kan snarare missgynna själva implementeringen.

Om vi tittar på viktiga faktorer att ta hänsyn till i implementeringsarbetet brukar man i litteraturen dela upp dem i fyra kategorier. Först handlar det om det som ska implementeras. Det kan vara en ny metod och ett nytt arbetssätt eller en komponent i ett befintligt arbetssätt eller en kunskapsammansättning av något slag.

Vissa egenskaper, om vi tar metoder som exempel, som visar sig vara mycket gynnsamma för att man ska lyckas med implementeringen är att de nya uppvisar en relativ fördel gentemot de gamla. Det ska vara lätt att lära sig, de ska vara testbara och ge synliga resultat inom en rimlig tid. Det är viktigt för dem som ska använda detta, alltså lärarna, att de ser att resultaten verkligen kommer eleverna till del för att de ska fortsätta tro på det nya.

Om vi tittar på användarna – kanske främst lärare och skolledare – är utbildning, både grundutbildning och fortbildning, en viktig grundförutsättning. Däremot ska man komma ihåg att kopplingen tycks vara relativt svag mellan formella utbildningsmeriter och förmågan att nyttja kunskap. En möjlig förklaring till det kan vara att det är andra faktorer som också har mycket stor betydelse. Här har man sett att attityderna – människor är mycket olika och har olika attityder till att ta emot ny kunskap och förändra sina arbetssätt – tycks spela en mycket stor roll. Jag kommer tillbaka lite grann till det eftersom det handlar om hur man ska bygga en kunskapsfrämjande kultur.

Om vi tittar på den tredje kategorin som vi kallar för effektivitet i implementeringsarbetet är det mycket tydligt att enbart information, skriftlig eller muntlig, eller enbart utbildningsinsats eller dessa två i kombination ofta ger ett mycket begränsat genomslag om ens något. Ofta när det handlar om metoder är det viktiga alltså att få till stånd praktisk träning i den naturliga miljön. När det handlar om undervisning är det praktisk träning i klassrummet. Det kan ske genom samarbete inom kollegiet eller med hjälp av handledare av olika slag. Det kan vara externa handledare. Men då ska man komma ihåg när

det gäller externa handledare att det är en mycket omfattande verksamhet som vi har att göra med. Vi har 900 000 elever i den svenska grundskolan och ca 85 000 lärare i 4 600 skolor. Det är mest praktiskt att hitta lösningar för det vardagliga kunskapsimplementeringsarbetet inom kollegiet. Det betyder inte att forskare inte ska ta tag i skurtrasan och ge sig ut i klassrummen.

Beträffande sammanhanget implementeras ny kunskap alltid i ett visst sammanhang. Där är det mycket tydligt i litteraturen att det som man kallar specialisering och differentiering är gynnsamt. Det var lite grann det som jag var inne på tidigare, nämligen att man bygger upp hållbara funktioner i organisationen som inte är för personberoende och som kan få särskilt utvecklingsansvar.

Sedan handlar det om den utvecklingsfrämjande kulturen och att få en sådan till stånd. Det är allas ansvar. Såväl riksdagspolitiker som enskilda lärare är viktiga kulturskapare.

Jag ska kortfattat säga något om enkäten. Den visar att det finns ett stort behov av kunskap från ny forskning bland lärare och skolledare. Det som man säger sig ha mest nytta av är metoder för att förbättra undervisningen. De flesta uppger också att de använder ny kunskap regelbundet. Men ett lite tråkigt resultat är att många lärare, närmare bestämt hälften av de lärare som har svarat på enkäten, menar att det egentligen inte ingår i deras arbetsuppgifter att göra detta. Man kan dra slutsatsen att de kanske tycker att det ligger på rektor.

Det är också mycket få skolor som har en plan för hur kunskapsimplementering ska gå till. Det är 25 procent av skolledarna som uppger att det finns en sådan plan, men bara en av tio lärare. Det kan möjligen betyda att de skolledare som anser att det finns en plan inte har lyckats kommunicera det till sina egna lärare.

Hälften av såväl skolledarna som lärarna anser att deras grundutbildning har gett dem bra förutsättningar att tillvarata ny kunskap. De flesta av skolledarna har fortbildat sig, och det vanligaste verkar vara det som kallas rektorsprogrammet. Man är nöjd vad gäller kunskapsimplementeringen, alltså att det har förbättrat förutsättningarna ytterligare. Av lärarna är det bara hälften som har fortbildat sig, och av dem är det bara 30 procent som är nöjda i detta avseende. Det allra största hindret som anges i enkäten är att tiden helt enkelt inte räcker till.

Slutligen ska jag säga något om de intervjuer som vi har gjort med några centrala aktörer. Skrivningen i den nya skollagen om att vi ska ha en utbildning som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet har fått en stor uppmärksamhet. Vetenskaplig grund handlar om att kunna till sig nya forskningsrön regelmässigt i vardagen. Det handlar också mer allmänt om att anta ett kritiskt eller mer vetenskapligt förhållningssätt för att urskilja och lösa problem. Man anser också att det är viktigt att betona det som man kallar för beprövad erfarenhet. Man är överens om att vi förvisso behöver mer praxisnära skolforskning. Men vi behöver också kraftsamla kring att sammanställa den kunskap som faktiskt finns såväl i Sverige som i andra länder.

Mycket handlar om att försöka bygga professionella strukturer för en kollegial samverkan och att alla har ansvar för detta. Naturligtvis har ledare och beslutsfattare ett särskilt ansvar för att bygga denna organisation.

Ordföranden: Vi går vidare till nästa bidrag som kommer från ordföranden i Sveriges Kommuner och Landsting Anders Knape. Varmt välkommen!

Anders Knape, SKL: Jag tackar för att jag har fått möjlighet att komma hit och tala vid denna utfrågning.

Den första reflexionen som jag gjorde när jag såg bilderna var det som också tydligt kommer fram i rapporten, nämligen att användarnas subjektiva uppfattning avgör hur kunskap tas emot.

Vi har ett annat område som man tittade ganska noga på i en underrapport till Ansvarskommittén, och det var hur snabbt medicinsk kunskap spreds i hela nationen och tillämpades. Man konstaterade att det tog mer än tio år innan denna kunskap var införd över hela landet just beroende på att det är mottagaren som har sin subjektiva uppfattning om huruvida denna nya kunskap är värdefull eller viktig eller kan skapa förbättringar.

Detta är bara en inledande kommentar om att man nog möter detta på alla områden över huvud taget när det gäller att implementera ny kunskap.

För SKL är skolan en prioriterad fråga i allra högsta grad utifrån flera utgångspunkter. Men naturligtvis är det eleven och kunskapen som står i fokus. Vi ska förbereda för ett livslångt lärande, ett gott arbetsliv och möjligheter för våra unga människor att under sitt liv delta även i den demokratiska samhällsutvecklingen. Det är alltså ett stort ansvar som vilar på skolan och på dem som är verksamma där och dess huvudmän.

Detta har gjort att vi har initierat ett antal utvecklingsprojekt inom SKL där mer än hälften av Sveriges kommuner deltar. Vi hoppas att vi kommer att få ytterligare anslutning till dem. Jag vill nämna några eftersom jag tycker att det i detta sammanhang är viktigt att lyfta fram dem.

Plug in är ett stort projekt som vi driver för att öka antalet elever som fullföljer gymnasieskolan eftersom det är ett stort problem med avhopp och elever som inte fullföljer gymnasieskolan. Där satsar vi stora resurser i dag.

Prio är ett annat område som handlar om att förbättra skolans interna organisation och arbetssätt.

Vi gör en speciell mattesatsning som har till syfte att inte bara göra matematikämnet och mattekunskaperna bättre i skolan utan också förbättra styrning och ledning i kommunerna med utgångspunkt i just matteundervisningen. För att få vara med i detta projekt måste man involvera den politiska ledningen i kommunen. Det är en förutsättning för att få vara med. Det handlar om förvaltningsnivån, rektorer och lärare.

Över huvud taget ser vi i de studier som vi gör och det resonemang som vi för i många sammanhang att ledarskapet är oerhört väsentligt för de resultat som uppnås i skolan. Därför är det viktigt att ledarskapet utvecklas och att

kunskap runt ledarskapet och ledarskapets roll blir starkare. Det stärker också tydlighet, mandat och ansvar för att nå goda resultat i den svenska skolan.

När det gäller skolforskning har vi ett partsgemensamt arbete där vi har tagit fram en programförklaring som innehåller sju punkter för bättre resultat i skolan. De som har enats om detta är SKL, Friskolornas riksförbund, Sveriges Skolledarförbund, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund och Svenskt Näringsliv. Genom de partssammansatta grupperna som jobbar inom ramen för denna överenskommelse har vi anordnat mötesplatser, konferenser, hearingar och aktiviteter på olika sätt för relevanta aktörer på detta område. Det gäller alltifrån departement ned till lärare i verksamheten.

Det är viktigt, som har sagts här tidigare, att sprida forskningsresultat. Det är också viktiga utvecklingsfrågor hur vi på ett bättre sätt ska kunna få ut forskning och forskningsresultat. Därför har vi tagit fram ett diskussionsunderlag som vi distribuerar till våra skolor och våra medlemmar. Det handlar om hur vi kan främja en forskningsnära diskussion lokalt och föra ett resonemang om hur vi kan sprida ett ökat medvetande om ansvaret för forskningen. Det gäller lärosäten, myndigheter och inte minst sektorn själv som behöver ta ett större ansvar för att forskningen sprids. Därför är det också oerhört viktigt att skapa mötesplatser och ökad dialog mellan dessa olika grupper.

Vi välkomnar förslaget om ett nytt skolforskningsinstitut. Det tycker vi är mycket bra. Vi har några punkter som vi hoppas kommer att vara vägledande för detta arbete. Det är att främja forskningsintresset, främja erfarenhetsutbytet, värdera och sprida forskningens resultat och stödja implementeringen av dem samt identifiera forskningsbehov och styra resurser mot dessa behov.

Vi ställer oss helt bakom den rapport som presenteras i dag. Vi tycker att det är ett gediget arbete som är utfört och att det har hög kvalitet och relevans. Vi kommer att göra vårt bästa för att sprida information om denna rapport och dess innehåll till våra medlemmar och till dem som är aktiva inom den svenska skolan, både på politisk ledningsnivå men naturligtvis också ute i administration och i verksamhet.

Vi tror att karriärtjänster är ett stöd för att få en skola som står på mer vetenskaplig grund. Vi tror att det är ett bra verktyg och ett bra sätt att kunna få en ökad kvalitet och en bättre skola.

Däremot tycker vi att det är tråkigt att man ännu inte har kommit fram till det som vi tycker är den naturliga slutsatsen, nämligen att även lektorstjänster bör inrättas i förskolan. Det tycker vi är mycket naturligt. Det finns alltså ett behov av det även på den nivån.

Avslutningsvis vill jag nämna att vi nu har sju satt en aktivitet som bygger på att alla skolor ska bli bra skolor. Vad menar vi med det? Jo, vi konstaterar att 80 procent av eleverna som går ut har godkända betyg i alla ämnen. Vi jobbar under rubriken Från 80 till 100. Vi menar att vår ambition naturligtvis måste vara att alla lämnar den svenska skolan med godkända betyg i alla ämnen. Det måste vara målsättningen, alltså att vi har en nolltolerans i denna del. Vi vet att det är en bra bit att gå och att det är tungt. Det kommer att krävas stora insatser. Men vi tror att vi har goda förutsättningar. Inte minst

den diskussion och det intresse som visas den svenska skolan i dag tror jag är ett tecken på att det är väldigt många som vill vara med i denna process för att utveckla den svenska skolan. Där menar vi att skolforskningen har en oerhört viktig roll för att medverka och för att kunna uppnå dessa resultat.

Ordföranden: Vi går vidare till ordföranden för Friskolornas riksförbund, Mikaela Valtersson.

Mikaela Valtersson, Friskolornas riksförbund: Jag tackar för inbjudan hit. Jag tackar också för ett initiativ till en intressant och tankeväckande rapport med ett till viss del oroväckande resultat. Att bara tre av tio lärare anser att deras kompetensutveckling ger stöd för kunskapsinhämtning och att nio av tio lärare inte anser sig ha tillräckligt med tid för att inhämta kunskap känns oroväckande.

Det finns nämligen ett stort behov i skolan av att pröva nya kunskapsrön, arbetssätt och metoder och att inte vara rädd för förändringar. Skolan om någon organisation måste väl ligga i framkant och utmärka sig för att vara förändringsbenägen och lärande och för att kunna stötta elever i deras utveckling och vara ett föredöme i kunskapsinhämtandet? Det finns ett stort behov av mer kunskap, av nya forskningsrön, av mer innovationer och av spridning av goda idéer i skolan.

Enkätsvaren i den rapport som ni har tagit fram visar att det i första hand är Skolverket som förmedlar ny kunskap och nya rön om arbetssätt och metoder. Det kan i och för sig vara väldigt bra. Även rektorsprogrammet stöttar skolledare med ny forskning.

Men jag tror att det måste finnas fler sätt att sprida kunskap och koppla ny forskning närmare till skolan och att ge lärare och skolledare möjlighet att ta del av den. I dag är avståndet mellan forskningsresultat och undervisning i klassrummet för långt.

Friskolornas riksförbund har därför samarbetat, som nyss nämndes från SKL, med lärarfacken, SKL, Sveriges Skolledarförbund och har gjort en gemensam programförklaring för att förbättra möjligheterna att närma undervisning till forskning. En av de frågor som har drivits där är till exempel att det ska inrättas en särskild funktion som kan sprida och värdera forskningsresultat. Därför är vi glada över att vi har kunnat lägga grunden till det genom en överenskommelse som har träffats med regeringen och parterna förra veckan.

Det finns behov av mer klassrumsnära forskning. Men det finns också behov av att föra ut forskningen mer till klassrummen.

Ett exempel på hur man kan arbeta – det finns nämligen bra exempel på hur man kan jobba med praktisk forskning – är att göra som den fristående Freinetskolan Mimer i Norrtälje. Den skolan samarbetar med Vetenskapens Hus som i sin tur samarbetar med KTH och Stockholms universitet. De har

blivit diplomerade som en av 20 skolor för att de aktivt driver kunskapsutveckling och fortbildning för lärarna inom ämnet teknik.

Enligt sammanställningen av enkätsvaren i rapporten går det inte att utläsa några större skillnader rörande synen på kunskapsinhämtning mellan kommunala och fristående skolor eller mellan små och stora skolor. Det verkar finnas ett mycket allmänt utbrett behov av att förbättra detta område.

Jag tror att om man lägger mer fokus på detta från de fristående skolorna kan vi på ett bra sätt bidra till att förbättra kunskapsinhämtning och ta till oss nya rön i forskningen.

Fristående skolor har ofta kortare beslutsvägar. Lärare eller skolledare som kanske vill pröva nya arbetssätt och metoder eller genomföra det kan göra det med lite kortare vägar. Fristående skolor är ofta mindre enheter och har kanske lättare att få med sig hela personalen i förändringsarbete. Å andra sidan kan det vara så att man har en mindre administrativ organisation om man är mindre och därför har svårare att få en övergripande hjälp i det.

Men fristående skolor har också enligt statistiken en väsentligt yngre lärarkår, och kanske är det så att lärarna är mer förändringsbenägna och benägna att ta till sig nya rön. Det vet jag inte säkert, men det kan vara så.

Framför allt samlas ofta fristående skolor kring en särskild metod, en pedagogik eller ett synsätt på lärandet eller en annan gemensam linje för undervisningen som kan bidra till att man kanske har ett öppnare sinne för nya rön.

Vi tror också att skolledaren är en nyckelperson i detta arbete. Det är skolledaren som måste skapa ett klimat som ger personalen möjligheter att ta del av ny forskning, att implementera den i verksamheten och att sprida den och skapa ett klimat på en arbetsplats där det är tillåtet att försöka och faktiskt också tillåtet att ibland misslyckas och uppmuntra till försök igen. På det sättet kan man stärka utvecklingen och använda nya arbetssätt och metoder i skolan.

Jag tror att vi kan bidra på många olika sätt tillsammans med andra parter och aktörer för att ge större utrymme i verksamheterna och stötta skolledare till att i sin tur stötta personal. Det är ett otroligt viktigt område för att kunna höja kvaliteten i skolan och i undervisningen.

Rapporten visar att många lärare inte känner att de har förutsättningarna i sin yrkessituation för kunskapsinhämtning och implementering av kunskap. Därför tror jag att det måste ske riktiga förändringar och en tydligt ökad ambition om något ska ändras på riktigt. Vi är gärna med i det fortsatta samtalet och arbetet så att vi får till detta på riktigt efter att ni har tagit fram denna intressanta rapport.

Helén Ångmo, Skolverket: Tack för presentationen av en bra och intressant studie! Vi tycker att den gav en värdefull överblick över diskussionen på det här området. Den visar också att man måste närma sig den här frågan på ett kvalificerat sätt. Den visade också att det är många av de här målgrupperna som hittar till Skolverket. Det är något som vi gärna vill bygga vidare på.

Frågan i dag är: Hur kan arbetet med att ta till vara ny kunskap i skolan förbättras? Vi har en hel del erfarenheter utifrån vårt forskningsspridningsuppdrag. Sedan behöver självklart även andra miljöer utvecklas och stärkas, dels skolorna, dels den utbildningsvetenskapliga forskningen.

Skolverket har arbetat med forskningsspridningsuppdraget sedan myndigheten ombildades 2008. Just nu är vår bild att det finns ett mycket stort intresse att arbeta utifrån forskning. Den nya skrivningen i skollagen om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet har dragit i gång en stor diskussion och ett stort intresse. Många arbetar med detta. Man öppnar till exempel för formaliserade kollegiala samtal, och man öppnar klassrummet, och detta stöds av skolhuvudmän och rektorer. Detta tycker vi är väldigt positivt.

Sedan gäller det naturligtvis att få arbetet att vara mer stabilt och långsiktigt och inte bara ett tillfälligt intresse. Detta försöker vi stödja på olika sätt.

Vad gör vi då inom vårt forskningsspridningsuppdrag? Vi har en webbplats med ambitionen att ta ett samlat grepp över spridningen av forskningsresultat. Där finns det artiklar, rapporter, konferensbidrag med mera. Vi har också en publikationsserie som heter *Forskning för skolan*, som också är väldigt efterfrågad. Där ger vi ut kunskapsöversikter inom efterfrågade områden. Vi arbetar nu också med en utvecklingsinsats som heter *Forskning lyfter*. Vi håller på med åtta konferenser och filminspelningar med mera där vi tar upp detta med vetenskaplig grund. Det finns som sagt också ett stort intresse för det. Vi samarbetar med andra skolmyndigheter och med Vetenskapsrådet.

Vi gör alltså en hel del. Det är glädjande att studien visar att lärare har Skolverket som sin främsta kanal och har hittat till oss när det gäller att jobba med forskning. Det är viktigt att man utvecklar detta vidare.

Hur går vi då till väga? Vi försöker jobba så nära målgrupperna som vi kan. Det handlar om att höra vad det finns för behov och undersöka vad som finns på forskningsområdet och sedan försöka paketera innehållet så att det ska få bästa möjliga mottaglighet.

Ett problem vi ofta stöter på är att det inte finns forskning som täcker de frågeställningar som finns i verksamheterna. Detta kan naturligtvis minska intresset. Andra utmaningar som också visades i rapporten handlar om brist på tid, att det kan finnas väldigt mycket information och att forskningen många gånger också ger olika svar.

Vad tror vi då att man kan göra ännu mer av? Utifrån våra erfarenheter kan vi ta fram några punkter. Det finns som sagt inte alltid tillgång till praxisrelevant forskning. Det är därför viktigt att stödja att det i större utsträckning kan komma fram, och det är också viktigt att man kopplar detta till skolutveckling.

Vi tror också att det är viktigt att ytterligare stärka kulturen att jobba forskningsbaserat. Vi skulle kunna jobba mer med att skapa nätverk och anordna seminarierier, och huvudmän och rektorer har också en väldigt viktig roll. Det kollegiala lärandet behöver stärkas.

Sedan ser vi att det finns ett behov av ännu fler kunskapsöversikter. Vi ser också att målgruppsanpassning och att presentera forskning på ett intresseväckande sätt inte ska underskattas.

Det är viktigt att det man sprider håller hög kvalitet och att produkterna är kvalitetssäkrade av vetenskapssamhället, liksom att man på en myndighet som vår också har hög kompetens i att återge forskningen också på ett nyanterat sätt. Forskningen ger sällan enkla svar utan är komplex. Forskare är inte eniga. Det vi ska göra är att försöka informera om den, så att den kvalificerade läraren själv kan jobba vidare utifrån forskningens resultat.

I rapporten handlar det mycket om att sprida ny kunskap. Självklart behöver arbetssätt hela tiden omprövas, och det är viktigt att man tar till vara ny kunskap. Allra viktigast är dock att sprida den bästa tillgängliga kunskapen, inte att den är ny i sig själv. Det kan finnas en risk att man inför saker lite för snabbt och för oprövat.

Att trygga lärare i vetenskapen om att det här området kräver en kvalificerad diskussion tror vi är väldigt viktigt.

Till sist skulle jag vilja säga att det på det här området också är viktigt att ta till vara internationella erfarenheter. Vi är inte ensamma om diskussionen om vikten av att skapa goda miljöer för forskningsanknytning och att jobba mer med forskning. I nordiskt samarbete som vi deltar i finns erfarenheter som är gemensamma i och med att vi söker praxisnära forskning. Det finns också många gemensamma erfarenheter inom OECD. Vi är representerade i till exempel Centre of Educational Research and Innovation, och där kan vi se att många länder diskuterar på samma sätt om kulturer, om skolutveckling och om evidensbegreppet.

Man väljer olika modeller. Ibland är det forskningsprogram, ibland skolutveckling och ibland institut som jobbar med kunskapsöversikter. Detta är det också viktigt att man tittar mer på.

Ordföranden: Då tackar vi Helén Ängmo, överdirektör på Skolverket. Vi bryter för lunch nu, och efter lunchpausen kommer vi att få ytterligare fyra kommentarer. Därefter kommer ledamöterna i utskottet att få möjlighet att ställa frågor.

Ordföranden: Då har klockan slagit tolv, och vi återupptar utbildningsutskottets utfrågning om hur ny kunskap kommer till användning i skolan. Som grund för dagens utfrågning har vi utbildningsutskottets rapport *Hur kan ny kunskap komma till bättre användning i skolan* som blir offentliggjord i dag, och vi har fått ett flertal kommentarer.

Till nya tv-tittare kan jag säga att ni har missat en första intressant del, men den kommer att gå i repris. Nu kommer vi att gå vidare med ytterligare några kommentarer på den här rapporten innan vi öppnar för frågor från ledamöterna i utbildningsutskottet.

Turen har nu kommit till Sveriges Skolledarförbunds förbundsordförande Matz Nilsson. Varmt välkommen!

Matz Nilsson, Sveriges Skolledarförbund: Tack, herr ordförande och ledamöter i utbildningsutskottet! Först vill jag tacka för inbjudan och för en utmärkt rapport. Vi tycker att den var fantastiskt bra och intressant och tankeväckande på många sätt. Den är viktig därför att den lyfter en av de kanske mer grundläggande frågorna i skolan.

Vi ser ju att kunskap och förändring i skolan måste utgå från behoven. Vi tror att vi kan göra skillnad. Vi tror att skolan kan förbättra sitt resultat, om man tittar på vilka behov skolan har i förändringen. Man måste bygga en organisation som har en bättre behovsanalys och en utveckling för att förbättra och som inte alltid bygger på traditionen. Självklart måste man beforska de grundläggande ämneskunskaperna och deras utveckling, men man måste även titta på andra områden. Det gäller att hitta en mer formell struktur och organisation som kan leva över tid, som inte är personberoende utan strukturell och finns i skolan.

Vi behöver en ökad vetenskaplig kompetens i skolan. Vi behöver ha ett bättre möte för alla skolor, för när vi pratar vetenskaplig grund menar vi att det är läraren och skolledaren på skolan som måste in i dialogen med vetenskapen i sitt praktiska arbete. Denna dialog måste professionen föra och inte bara bli informerad om. Det är delaktigheten, dialogen och att prova metoden återkommande som gör förändringen. Det måste ske formaliserat, och det ska jag komma tillbaka till.

Vi ser också att tidsaspekten är väldigt viktig. Vi hörde tidigare SKL säga att det tar tio år att implementera ett nytt forskningsrön. Vi vill säga att det tar kanske sex år innan man får en resultatförändring som är hållbar i en skola. Den tiden måste ges till skolledare och lärare för att jobba med att vända ett resultat till mer positiv utveckling.

Sedan har vi en viktig punkt till er politiker. Skolan måste professionalisera sig i sin grund. Vi måste som skolledare och lärare bättre kunna ta till oss vetenskapliga rön och vetenskapliga resultat. Men vi måste ha det ansvaret, och politikerna måste så att säga tillåta att det är professionens ansvar. Ideologin får aldrig intervensera i kunskapen och professionaliseringen.

När det gäller nya rön och nya kunskaper, det som vi kallar svaret på *hur*-frågan, alltså, *hur* ska vi göra, handlar det väldigt mycket om träning. Granskning och inspektion i all ära – det behöver vi för en likvärdighet, men det löser inte problemen i dag. Vi måste få utveckling till stånd. Vi måste få de lärare, de skolledare som blir granskade och inspekterade i dag och som får kritik att känna sig viktiga i frågan om *hur* vi ska göra. Det finns i dag mycket i forskningen om hur man ska arbeta metodiskt med en språkinläring i tvåspråkiga miljöer, när det gäller mattedidaktik och annat. Men det är läraren och skolledaren på respektive skola som måste involveras i samtalet, i dialogen med lärosätena, akademierna om hur vi gör och sedan få prova sina me-

toder och komma tillbaka i ett dialogsamtal: Är det här hållbart? Är det rätt väg?

Det finns goda exempel i Sverige där skolor har börjat med ett systematiskt samarbete med akademierna när det gäller att vända resultaten, där vi ser att där lärarna organiserar sig i arbetslag tillsammans med skolledarna och har ett bra bollplank i ett lärosäte, en akademi, där når man också en stark resultatutveckling.

Ledningens engagemang och stöd har en oerhört stor betydelse. Det visar inte minst rapporten. Rektors vision och rektors sätt att se på forskningen och implementera den har en helt avgörande betydelse för hur skolan reagerar som organisation. Det gäller allt utvecklingsarbete. En lärare gör stora innovationer i klassrummet, men för skolan som helhet handlar det om ett tydligt och visionärt ledarskap som ser betydelsen av att ta till sig ny kunskap för att utveckla verksamheten.

Det är klart att vi även här ser att det måste vara en stabilitet. På GP Debatt i dag har vi en artikel om Göteborgs stad där en grundskola har bytt rektorer 13 år i rad – varje år. Det går inte att få en förändring i resultatutveckling eller stabilitet om man byter skolledare så ofta. Man måste få skolledare att stanna. De kan gärna byta jobb men inte så ofta. Vi ser att det är mycket här som man måste ta till sig. Vi har en egen medlemsenkät som visar att var femte skolledare byter jobb inom ett år.

Den sista bilden jag vill ta upp handlar också om kunskapsimplementeringen. Det bör ingå i vardagen, och det är viktigt att alla nivåer känner sitt ansvar i detta. Här tycker vi att rapporten visar på tre ansvarsnivåer, nämligen staten, huvudmannen och skolan, och vi tycker att det är en väldigt bra definition att man går in och tittar på de olika ansvarsområdena, till exempel staten när det gäller myndighetsutövningen via inspektion och Skolverket men också lärarutbildningen. Här vill vi säga att vi tror att en grundläggande del i statens ansvar för lärarutbildningen är att göra den mer forskningsanknuten, att läraren som blir examinerad inte är färdig i sin profession utan kan fördjupa sig i en vidare karriär motsvarande karriärlärarysystemet men med en djupare kompetens, kanske upp till masternivå – varför inte?

Vi ser också att där man organiserar skolan i strukturella arbetslag, där får man också ett kollegialt lärande. I framgångsrika skolor som lyckas med att vända resultatet, som knyter an till forskningen, som får lärarna att beforska sin egen vardag och ta ansvar för den tillsammans med skolledningen, där har också lärarna en större benägenhet att sprida sin kompetens till kolleger, och det är denna kollegiala samverkan vi i Sveriges Skolledarförbund ser som den starkaste utvecklingsmotorn i svensk skola. Om vi kan få professionsgruppen, lärare och skolledare, att tillsammans börja reflektera över sin vardag och beforska den med ett bra akademiskt stöd får vi också en stark kunskaps-spridning i svensk skola, och vi får en skola som gör skillnad.

Ordföranden: Vi tackar Matz Nilsson, förbundsordförande för Sveriges Skolledarförbund. Nästa kommentar kommer från Lärarförbundet, och det är kanslichef Sören Holm. Varmt välkommen!

Sören Holm, Lärarförbundet: Ordförande, ledamöter! Jag vill också börja med att tacka för utskottsinitiativet och för en bra rapport. Detta handlar om många frågor som vi i Lärarförbundet har drivit i snart 20 års tid, då vi lanserade Pedagogiska magasinet som är vår tidskrift och en mötesplats mellan forskning och praktik, helt i linje med vad som skrivs i rapporten.

Hur kan ny kunskap komma till bättre användning i skolan? Det är dagens rubrik. Men låt mig retoriskt i stället ge frågan en ny formulering: Hur kan ny kunskap komma till bättre användning i riksdagens utbildningsutskott?

Anledningen till att jag gör det är att svaren egentligen är ganska lika. Skolan är ingen likriktad och enhetlig organisation, lika lite som utbildningsutskottet är det. Skolan är Sveriges största arbetsplats och består av en stor mängd individer, precis som ni ledamöter är individer med skilda förutsättningar, skilda värderingar och skilda intressen. Ledamöterna och lärarna är, beroende på förutsättningarna, olika intresserade av ny kunskap. Även där intresset finns är möjligheterna, viljan och/eller förmågan att nyttja ny kunskap olika. Som flera har pratat om står det i sammanfattningen att det i första hand är användarnas subjektiva uppfattningar som avgör hur ny kunskap tas emot.

Metoderna och möjligheterna till framgång är egentligen ändå ganska lika.

Jag ska inte driva den retoriska liknelsen längre, det vore att slösa med tid. Men det är ändå intressant att tänka på, och jag vill att ni låter tanken ligga kvar när jag nu fortsätter diskussionen om lärarna och skollärdarna.

Vad krävs för att ny kunskap ska komma till bättre användning? Mitt första och enklaste och övertydligaste svar är *tid*. Tid att planera och utvärdera undervisning, tid att ta del av ny kunskap och tid att kunna utveckla ny kunskap. Det kan låta enkelspårigt och som facklig retorik, men faktum är att det som visas tydligt i den här rapporten är bristen på tid. Över 90 procent av lärarna tar del av ny forskning som kan vara till nytta i arbetet, men enligt rapporten anser lika många att de inte får tillräckligt med tid till att föra in ny kunskap från forskning i sitt arbete. Bland skollärdarna är det nästan en lika stor andel som anser det.

Den arbetsgrupp på Utbildningsdepartementet som arbetar med frågan om en minskad administration för lärare konstaterar i en departementsskrivelse i april att "lärares arbetsuppgifter har ökat över tid. Bilden bekräftas också av referensgrupperna och deltagarna vid skolbesöken. Ökningen handlar bland annat om fler uppgifter kopplade till dokumentation och till uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling." Det handlar alltså om mer av betyg, nationella prov, skriftliga individuella utvecklingsplaner och så vidare. Det finns många beslut som är fattade på riksnivå som har gett lärare nya arbetsuppgifter som tar av lärares tid, även om det nu verkar som om en del av dessa uppgifter håller på att tas tillbaka.

Här kan ni som rikspolitiker på alla nivåer bidra. Låt mig ta ett exempel på mängden tid som går åt för en lärare i årskurs 6 att genomföra de nationella proven. Bara genomförandet tar i det närmaste all undervisningstid i två hela veckor. Därtill kommer tid för för- och efterarbeten. Som läraren Susanne Morgan uttryckte det i Dagens Eko i fredags: Den här terminen har jag rättat 588 nationella prov, så det känns som om jag inte har gjort mycket annat den här terminen än att sitta framför en dator och mata in resultaten.

Tiden är en kritisk faktor, och utan rimliga förutsättningar att göra ett bra arbete kan vi inte förvänta oss att lärare ska kunna klara av alla de förväntningar som ställs. Det är som att förvänta sig att glaset alltid går att fylla på lite till och att det aldrig ska rinna över. Men för lärarna har det faktiskt gjorts det. Det har runnit över.

En annan del som jag vill betona i rapporten handlar om lärares kompetensutveckling. Någon var inne på det tidigare. Mer än varannan lärare anger att de inte har deltagit i någon kompetensutveckling. Det är en skrämmande siffra som måste leda till eftertanke. Lärares kompetensutveckling är extremt eftersatt och som det står i rapporten: ”På många skolor, såväl i Sverige som i andra länder, har lärares fortbildning främst formen av punktvisa utvecklingsinsatser vid workshoppar, seminarier och konferenser. Denna utveckling kan möjligen hänga samman med att man främst kommit att investera i externa utbildningar snarare än i att få till stånd ett kollegialt lärarsamarbete när det gäller användningen av ny kunskap.”

Alltså: Vi lärare går på kurs i stället för att utveckla oss själva och vår undervisning. Egentligen borde vi utveckla oss själva och vår undervisning och gå på kurs för att få inspiration och kunskap till vårt utvecklingsarbete.

Vi vet att enstaka insatser sällan leder till långsiktiga förändringar. Vi måste bygga organisationer som är lärande, som utvecklar kunskaper och där lärare får möjlighet att bryta sina kunskaper sinsemellan. Det handlar om lärare som coachar, kollegial samverkan och lärande på olika sätt. Vi måste i Sverige bygga en långsiktigt hållbar kompetensutveckling för landets alla lärare.

Naturligtvis är ledarskapet helt avgörande i denna fråga, och då menar jag ledarskapet på alla nivåer – politiker, huvudmän, skolledare. Vi behöver politiker som litar på professionen i deras arbete, politiker som inte fyller lärares vardag med olika matriser som ska fyllas i för till exempel åtgärdsprogram och skriftliga omdömen. Vi behöver huvudmän som ger förutsättningar att genomföra uppdraget och inte skickar med nya pålagor till skolorna, och vi behöver skolledare som har möjlighet att arbeta med skolans utveckling och det pedagogiska arbetet.

Läraryrketets alla över 6 000 skolledarmedlemmar är tydliga med att de behöver tid för att hinna med att leda det pedagogiska arbetet. De vill hinna med det uppdraget. Men de hinner inte. De är oftast fast i byråkrati och ekonomi. Det gör att det pedagogiska ledarskapet får stryka på foten. Det handlar alltså även här om tid.

Jag skulle också vilja problematisera kring att ta till sig ny kunskap. I England har man ett skolforskningsinstitut, NFER, National Foundation for Educational Research. Det är ett institut som har en lång tradition av att arbeta med forskning i samarbete med skolor. När de började och tog kontakt med lärare och skolor var lärarna inte särskilt intresserade av vad forskningen hade kommit fram till, och de hade inte alls lust att lägga värdefull tid på att läsa några forskningsöversikter. Anledningen var inte att de trodde att forskningen var dålig utan att de tyckte att deras egen skola var unik och att deras elever var så speciella att resultaten inte kunde användas i deras verksamhet.

Men när NFER började ställa frågan om skolorna ville vara med och delta i forskningsprojekt, vara en aktiv del, då fick de plötsligt ett helt annat gensvar. Många lärare ville lägga ned både tid och kraft på att sätta sig in i ett helt nytt område och genomföra forskningsprojekt i hjärtat av verksamheten, ute på skolorna. Vad blev då resultaten? När lärarna och skolledarna hade engagerat sig på den egna skolan började de självklart också intressera sig för annan forskning. Delaktighet var nyckeln till intresset.

Jag tror att hur mycket forskning vi än sprider över landet och hur många lättillgängliga översikter vi än producerar så löser det inte enbart dagens frågeställning. Lärare och skolledare måste få vara med och delta i arbetet på riktigt. Det är den grundläggande lösningen.

Därför är Lärarförbundet också mycket glada åt de satsningar som gjorts på forskarskolor för verksamma lärare. Det är en framtidsatsning och en satsning som vi tycker borde permanentas om riksdagen verkligen menar allvar med att all utbildning ska vila på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Det första steget, visar rapporten, mot att vilja använda ny kunskap är att definiera ett utvecklingsbehov. Det kräver tid för utvärdering av och reflektion över den undervisning som bedrivs. När utvecklingsbehovet är definierat och frågeställningarna formulerade krävs tid för att söka och utveckla ny kunskap. När den kunskapen är funnen eller utvecklad krävs tid för att omsätta den i daglig praktik i undervisningen.

I rapporten finns det en bild av Joyce & Showers som visar att det är först när utbildning om till exempel nya undervisningsmetoder kombineras med handledning och återkoppling i den egna yrkesmiljön som man kan se att nästan alla började använda de nya kunskaperna. Det gäller att ta sig från att ha kännedom över att ha kunskap via färdighet till att verkligen använda den nya kunskapen i daglig praktik i undervisningen. Detta kräver tid, kunskap, systematik och tålamod.

Frågan blir då: Finns den här tiden i skolan i dag? Fullföljs hela den nödvändiga utveckling som krävs för att ny kunskap ska komma till användning i skolan, från problemformulerande till daglig praktik i undervisningen? Tyvärr är svaret på bägge dessa frågor nej. Skolan är en kunskapsorganisation, och en sådan kan bara växa om den hela tiden tillförs ny kunskap. Vi måste därför börja behandla skolan på det sättet.

Jag vill knyta ihop inledningen där jag kopplade till utbildningsutskottet med vad vi är med om här i dag. Utbildningsutskottet har i dag, helt i enlighet

med Johans rapport, definierat ett problem, beställt en rapport och kommunicerar och problematiserar rapporten med aktörer inom skolan, helt enligt beskrivningen av hur det ska gå till. Men vad är det då som återstår? Jo, det viktigaste enligt rapporten är implementeringen av den nya kunskapen, det vill säga omsättningen av den nya kunskapen i praktiskt vardagsarbete.

Vad vill då Lärarförbundet att ni som politiker ska göra konkret både på riksnivå, och – nu tittar jag på Anders och på Mikaela – på kommun- och arbetsgivarliv för att komma fram till det som nu handlar om rapportens slutsatser?

Jag har sex punkter. För det första: Rensa i lärares arbetsuppgifter. Prova både tidigare och nya beslut utifrån värderingen hur mycket tid det tar i förhållande till vilket värde det har och vilket resultat det ger.

För det andra: Förstärk skolans skolfunktioner och låt lärare vara lärare.

För det tredje: Skapa förutsättningar för skolledare att vara pedagogiska ledare så att de kan skapa utvecklingsorganisationer där kollegialt lärande får plats och utrymme.

För det fjärde: Bygg upp en långsiktig hållbar kompetensutveckling för landets alla lärare.

För det femte: Utveckla karriärtjänstsystemet och ge de lärare som får karriärtjänster ett tydligt utvecklingsuppdrag nära knutet till vardagsarbetet.

För det sjätte och sista: Satsa ännu mer på forskning i nära anknytning till vardagsarbetet. Det kan vara kommundoktorander, forskarskolor, praxisnära forskning och inte minst glädjande det nu aviserade skolforskningsinstitutet.

Bo Jansson, Lärarnas Riksförbund: Jag säger också tack för inbjudan och tack för en bra och intressant rapport! Jag har några bilder att visa. Jag har varit här några gånger tidigare, dock inte som lärare, vilket jag tänkte vara i dag.

Jag ska inte hålla någon längre föreläsning om läraryrket som profession, men jag vill nämna några saker, för det finns en poäng i dag.

Att det finns ett samhällssanktionerat uppdrag är ganska givet och det gäller för alla professioner.

Någon form av restriktion av vem som får utöva yrket brukar också finnas, och för vår del, för lärare, får vi nu en legitimation som vi hoppas kommer att genomföras senare i år.

Några saker som är specifika och intressanta för lärare i det här sammanhanget är dels att vi har ett yrke, en profession som bygger på en teoretisk, vetenskaplig kunskapsbas med en längre högskoleutbildning som grund, dels att det är tudelat, för det bygger också på beprövad erfarenhet: didaktik, pedagogik och beprövad erfarenhet.

Yrkesmässig autonomi är något som vi lärare skulle önska fanns i mycket högre grad än i dag.

Det som blir intressant är att vi har en egenformulerad yrkesetik. Det brukar vara ett signum. Det är en etik som vi har formulerat själva tillsammans med Lärarförbundet som vi står för. Där förbinder vi lärare oss dels att bedri-

va vårt arbete på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, dels att utveckla det av samma skäl. Vi förbinder oss att vilja ta ansvar för att utveckla kompetensen, och som ett tillägg tar vi ansvar när det gäller eleverna, inte bara att de lär sig saker, utan också *vad* de faktiskt lär sig.

Då är frågan: Hur är det med möjligheterna? Här har vi arbetsgivarens ansvar, och det är så tydligt och många har nämnt det redan tidigare: tid, tid, tid. Vi behöver tid för alla delar i vårt uppdrag. Vi behöver tid för kompetensutveckling.

Det som vi har saknat under så lång tid som lärare, som det har blivit mindre av och där det måste ske en förbättring, är en kompetensutveckling tillsammans med kolleger som har samma ämnen. Där kan vi verkligen prata om ett kollegialt lärande som har kommit helt i skymundan. Att utveckla det tillsammans med lärare i samma ämnen på den egna skolan, andra skolor, från helt andra kommuner och huvudmän är någonting som lärare alltid pratar om är så eftersatt. I McKinsey-rapporten finns en punkt där man säger att för att kunna gå från good till great i ett utbildningssystem är systematisk kompetensutveckling en oerhört viktig faktor.

Nu är det ju så att det i flera av de avtal som vi har slutit på central nivå, till exempel på den kommunala sidan, faktiskt finns en tidsmässig resurs satt för kompetensutveckling. Men problemet är att den inte alltid används lokalt och inte alltid används rätt, alltså till det som den är avsedd för.

Den vilja och det ansvar som jag nämnde och som vi lärare har när det gäller kompetensutveckling måste på ett helt annat sätt än i dag synas på lönen. Då menar jag utöver det karriärtjänstsystem som nu införs, utöver förstelärare och lektorer. I rapporten pratas det om allätare och aktiva och passiva forskningskonsumenter. Intresset finns, men även besvikelse finns över att det så sällan syns i en höjning av lönen.

Nu ska jag visa en bild som jag vill att ni tittar noga på och begrundar. Vi tycker att huvudmännen dels tidigare och nu alldeles i synnerhet i det karriärtjänstsystem som införs måste ta ett ansvar för att lektorat inrättas. Till höger visas ett diagram över antalet doktorander i landet från 60-talet fram till i dag, och ni ser ju att det är en väsentlig ökning. Längst ned till vänster ser ni på samma sätt utvecklingen av antalet lektorer i gymnasieskolan: 1 500 år 1970 till 123 i dag. Då blir det ännu mer skrämmande när man tittar upp till vänster och konstaterar att endast i 36 av landets kommuner och bara på 13 fristående skolor har man aviserat att man tänker införa lektorstjänster nu i höst.

Med tanke på att många av de doktorander som är färdiga har lärarexamen borde det inte vara svårt att få en helt annan utveckling. Se till att lektoraten verkligen inrättas!

När det gäller statens ansvar är vi glada för att det i den nya lärarutbildningen är en tydligare betoning av den vetenskapliga basen. Det är en utveckling som måste fortsätta. Vi betonar samtidigt att det måste finnas en balans mellan metodik och didaktik, det vill säga hur man utformar undervisningen. Det finns med i det tiopunktersprogram som vi i förra veckan kom överens om med andra parter, som redan har nämnts.

Vi vill gärna se en tydligare specialisering av de lärosäten som erbjuder lärutbildning samt att färre lärosäten ges examensrätt för respektive examen, inriktning och ämnen.

Vi vill se fler så kallade ämnesdidaktiska centrum. Det finns ett exempel på ett nationellt centrum för matematikutveckling. Man kan gärna ta det som modell och inrätta fler sådana och till detta koppla forskarskolor, för att få fram fler lärare till de lektorstjänster som vi tycker behövs i skolan.

Flera personer har nämnt inrättandet av ett skolforskningsinstitut. Det finns också med i det tiopunktersprogram som vi kom överens om i förra veckan. Det har funnits ett stort avstånd mellan oss lärare som arbetar i skolan och den utbildningsvetenskapliga forskning som har bedrivits. Den här och många andra rapporter har visat det. Trots att viljan och intresset finns hos oss i skolan har en stor klyfta ändå funnits. Vi tror att en ny inrättning skulle kunna öppna nya kanaler mellan skola och forskning åt båda hållen.

Johanna Lundén, Nossebro skola: Det är väldigt hedrande att en representant för en liten kommun med 5 500 invånare blir inbjuden hit för att tala inför er. Mitt uppdrag i dag är att visa ett exempel från verkligheten. Det finns en hel del som jag känner igen mig i när jag läser denna rapport, samtidigt som en hel del är nytt för mig och som jag måste lära mig mer om.

Hos oss började det hela 2007. Då kom SKL:s öppna jämförelse för första gången. Den visade att vi var en av Sveriges absolut sämsta skolkommuner. Vi påbörjade då ett utvecklingsarbete som till stor del kom att utgå ifrån forskning. För oss var det viktigt att hitta en utgångspunkt där alla kunde känna att vi bytte de traditioner som satt i väggarna mot något nytt, tänka nytt. Arbetet har verkligen genomsyrats av att vi har tagit till oss ny kunskap tillsammans.

Skolan har till huvuduppgift att förmedla ny kunskap till eleverna. Utifrån det borde skolan vara en föregångare genom att själv ta till sig ny kunskap. Före 2007 hade vi inte gjort det, utan vi hade förlitat oss alltför mycket på det vi trodde att vi kunde, på det som satt i väggarna och på gamla traditioner.

När vi talar inför skolpersoner brukar vi poängtera tre saker. Det första är: Vår skola är absolut inte någon paradisisk skola. Det andra är: Kopiera inte oss! En tredje sak som vi framför allt vill förmedla är: Läs tillsammans, diskutera tillsammans och lär er något nytt tillsammans!

Vi försökte synliggöra det vi ville utveckla och hittade några punkter. Vi ville bli bättre på att ta hand om elever i behov av särskilt stöd, förhållningssätt, bemötande och inkludering. Vi hittade litteratur som stämde in på dessa punkter. All personal på skolan, från förskolepersonalen till personalen på vår lilla vuxenutbildning, läste samma litteratur. Och sedan diskuterade vi.

Jag minns ett av de första tillfällena då vi samlades i aulan. På tavlan längst fram var skriven en fråga som handlade om förhållningssätt och bemötande. Det var lite musik i aulan när vi kom in. Vi gick runt tillsammans, och när musiken tystnade diskuterade vi det som stod på tavlan. Sedan satte musiken i gång igen. Andra gången jag stannade vid en ny kollega insåg jag att jag

inte hade samma svar att ge som till den första kollegan. Redan då hade jag lärt mig någonting av den tidigare kollegans erfarenhet och reflexion. Tredje gången musiken stannade, och jag stannade vid min tredje kollega, hade jag ytterligare ett nytt svar. Det blev så tydligt att vi i det sammanhanget lärde tillsammans, utifrån att vi hade läst om samma sak.

Vi insåg att vi, genom att läsa och reflektera tillsammans, kunde bryta de traditioner som satt i väggarna. Vi kunde komma bort från det egna tyckandet och börja prata samma språk.

Det var viktigt att kunna generalisera. I stället för att prata om den enskilda eleven pratade vi om att tänka på ett särskilt sätt kring elever med just dessa specifika behov. Det handlade inte längre om Kalle och Lisa utan om att vi kan jobba på ett visst sätt för att nå framgång. Det skapade en stor delaktighet bland personalen. Alla kände att vi pratade samma språk, eftersom vi hade läst om samma sak. Det var inte så att tio personer hade åkt i väg på kompetensutveckling och kommit tillbaka helt uppfyllda av det som de hade varit med om. Det är svårt att få med sig övriga kolleger som inte har upplevt samma sak.

Vi insåg att den stora utmaningen var och än i dag är att läsa tillsammans, och det ska beröra det som händer i klassrummet. Klassrummet är ju hjärtat på skolan. Det är i klassrummet det händer. Vi hade inte pratat om det tidigare. Vi hade pratat om allt annat, men inte om det som händer i klassrummet. Eleverna, Kalle och Lisa, ska märka att vi har läst någonting. Det ska beröra dem, och de ska se att de vinner på det.

Vi hade en otrolig möjlighet genom att Högskolan i Borås följde oss under ett helt läsår. De vände på allt vi hade gjort. De hade informella samtal, formella samtal, tittade på det vi hade läst och tittade på gemensamma dokument. Till slut kom de ut med en bok som utgick från vad de hade sett.

Det är jättestort för en liten skola som vår. Men det var också skrämmande att ha forskare som följde oss på plats. Vi hade ju inte en aning om vad de skulle skriva. Skulle de skriva: "Rektorn sade att lärarna skulle sätta högre betyg och det gjorde de"? Eller fanns det något annat bakom?

Det har varit fantastiskt värdefullt för oss att få hjälp att se utvecklingsprocesserna. Högskolan i Borås kunde se att vi växte som pedagoger när vi generaliserade och diskuterade öppet i stället för att prata om enskilda elever. Det var otroligt viktigt.

Jag hoppas att dessa parallellprocesser, som jag tror har stor påverkan på det som sker i en skola, verkligen kommer att genomsyra hela skolan i framtiden. Det ska gå från eleven till professorn. Vi ska tala samma språk.

Världens viktigaste yrke är att jobba som lärare, att jobba i en skola. Det är också världens svåraste yrke många gånger. Då måste vi hjälpas åt, och vi måste bygga det på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det måste vi göra för elevens skull.

Gunilla Svantorp (S): Tack för många bra inlägg! Jag skulle vilja ställa hur många frågor som helst, men jag ska ställa två frågor. Den första frågan riktar

jag till Anders Knape. Den här rapporten visar att många menar att nya it-verktyg skulle kunna innebära viktiga möjligheter till snabbare och kanske smartare spridning av kunskaper i skolan. Sverige har ingen nationell strategi för it i skolan. Hur ser Anders Knape på det?

Den andra frågan handlar om något jag funderade på när jag läste rapporten. Det står att få skolor har en plan för kunskapsimplementering och att överraskande många, så många som hälften, av de tillfrågade lärarna svarade i enkäten att de inte anser att det ingår i deras arbetsuppgifter att sprida ny kunskap. Jag vet inte om jag förstår saken rätt. Men det står faktiskt så. Mot bakgrund av det som Bo Jansson just nämnde om yrkesetik skulle jag vilja fråga Bo Jansson: Vad tänkte du när du läste att man inte anser att det ingår i lärarnas arbetsuppgift att sprida ny kunskap?

Anders Knape, SKL: Jag ska fatta mig kort när det gäller frågan om nya it-verktyg och deras implementering och användande i skolan. SKL anser att det finns mycket att vinna på att utveckla de redskapen i skolan. Det innebär inte att man behöver kasta ut de tekniker och metoder man har använt sig av tidigare. Vi tror dock att man som en del av modern undervisning ska ta till sig den nya teknik som finns.

Vi gör nu en ganska stor förändring av vårt arbete med it-frågor. Vi har inrättat en särskild beredning för det i förbundet. Vi prioriterar de här frågorna. Vi har pratat mycket e-hälsa tidigare, men vi vidgar nu det till fler områden och definitivt också till skolområdet.

Bo Jansson, Lärarnas Riksförbund: Jag blir lite förvånad när jag läser rapporten. Men det står så.

Det finns en tydligt uttryckt vilja hos lärare att ta till sig forskning. Den här frågan gällde om lärare såg det som sitt uppdrag att sprida kunskap vidare. Jag har väldigt svårt att tro att det finns lärare som säger att det inte är en viktig uppgift. Det måste vara en missuppfattning av själva frågeställandet. Det är alldeles givet. Vi blir ju lärare för att kunna göra skillnad och för att ta ansvar för kunskapsspridning och kunskapsutveckling.

Den skolmiljö som har beskrivits, med den brist på tid och allt större brist på tid som vi har upplevt, kan vara en delförklaring till svaret i rapporten. Men jag är egentligen lika förvånad som du.

Det kan också finnas en förklaring, som jag också antydde i min föredragning, i klyftan mellan den pedagogiska forskning som har bedrivits och verkligheten. Vi lärare har känt att forskningen har varit så skild från verkligheten. Det har aldrig funnits några kopplingar. Bättre förklaring har jag inte.

Michael Svensson (M): Bo Jansson nämnde bland annat kompetensutveckling och att det borde kunna synas i lönekuvertet. Jag ska nämna att jag inte är någon expert på lönesystem eller lönebildning.

I dag har vi ett individuellt lönesystem som kanske inte alltid har gett de resultat som avsågs från början.

Vi i utskottet var i Kanada för drygt ett år sedan. De har ett lönesystem som kanske påminner om det gamla tarifflönesystem som fanns i Sverige tidigare. Där syns det i lönekuvertet när lärarna har gått en vidareutbildning. Min fråga riktas till både SKL och lärarfacken. Ser ni någon möjlighet att göra en kombination av det, någon form av förbättring i kuvertet när man går en viss typ av kompetensutveckling?

Anders Knape, SKL: De avtal vi har på detta område nu är historiska till sin konstruktion. Utgångspunkten från oss som arbetsgivare är att vårda och utveckla de avtalen. Det innebär att vi måste se till att våra medlemmar i så stor utsträckning som möjligt förstår intentionerna i avtalen.

Bärande delar av de avtal som vi har kommit fram till är kompetensutveckling, hur man bidrar till utvecklingen i skolan, hur man bidrar till utvecklingen i det egna klassrummet samt hur resultaten lyfts fram. Det finns alltså helt klart goda förutsättningar för att det får ett genomslag med de avtal som är slutna nu.

Det är svårt att gå tillbaka till någon form av automatiserade tarifflöner, i alla fall i närtid. Däremot är det i allra högsta grad ett ansvar från både fack och arbetsgivare att se behovet av att med lönen premiera dem som gör en extra insats eller bidrar till goda resultat. Jag ser inte ett motsatsförhållande i det.

Det som är viktigt för oss nu är att se till att lyfta lönenivån för den svenska lärarkåren. Det kommer att ske genom differentiering. Alla kommer inte att få lika mycket. Det kommer att ske genom att premiera just det som jag nämnde tidigare.

Bo Jansson, Lärarnas Riksförbund: Jag håller med om att det är oerhört viktigt att lyfta lönenivån för hela lärarkollektivet, att insatser måste göras och att vi måste vårda de avtal vi har och intentionerna i dem. Mikael nämner en jämförelse med Kanada. Inför framtiden ser jag inte att det behöver vara en återgång till tarifflönesystem, som vi lämnade för länge sedan, men den kombination som du beskriver tycker jag borde kunna vara möjlig att diskutera i framtida avtal. Jag tycker att de karriärtjänster som har föreslagits från regeringen redan de är en variant på det, en kombination med lektorstjänster där det föreskrivs en speciell utbildningsnivå. Det sorgliga är, som jag visade, att man ännu inte alls har nappat på det som man borde göra.

Du nämnde att kompetensutveckling inte syns i lönekuvertet. Trots goda intentioner och avtal har jag under så lång tid i så många förhandlingssituationer sett att man har valt att inte värdera det. Snarare har det blivit så att lärare som har utbildat sig vidare, gått på kompetensutveckling har fått höra: Ja, det är bra, men det kanske inte är av något värde i den här skolan. Eller så tror man att den läraren kommer att gå vidare till någon tjänst i en annan

skola. Tyvärr är det så som jag har beskrivit att lärare har upplevt att det inte har uppmärksammats att de gjort det och sannerligen inte uppmärksammats i samband med lönerevisioner, tyvärr.

Sören Holm, Lärarförbundet: Jag är överens med Bo om vikten av att kompetensutvecklingen belönas. Men hur det går till är en fråga mellan parterna. Vi säger inte nej till några pengar. Det viktiga är att lönen verkligen höjs för lärare, och kompetensutveckling är mycket väl ett gott inslag i det.

Anders Knape, SKL: Jag tycker att vi ska komma ihåg att när man pratar om en tröghet i att ändra lönesystem och att diskutera individualiserade löner som bygger på kompetensutveckling som bygger på att man tar större ansvar har den här sektorn inte varit en föregångare. Det har varit, och är fortfarande så på sina håll, att man anser att de resurser som finns för löneökningar ska läggas jämnt ut på alla. Där har vi ett gemensamt ansvar, fack och arbetsgivare, att se till att så inte blir fallet.

Agneta Luttröpp (MP): Min fråga handlar om bristen på tid. Det är någonting som alla har tagit upp och någonting som verkligen är genomgående i rapporten. Nu kommer en del av de administrativa uppgifterna att tas bort, i alla fall sådana som kommer från nationell nivå. Min farhåga är att det absolut inte kommer att räcka, att det fortfarande kommer att vara tidsbrist för lärarna.

Min fråga är till SKL: Har ni någon plan B? Den frågan riktar jag även till Lärarförbundet.

Anders Knape, SKL: I den överenskommelse som presenterats med de tio punkterna redovisar vi ett ansvar för att vi på den lokala nivån uti i verksamheter som vi ansvarar för måste se över vad vi har lagt på för arbetsuppgifter för lärarna och hur vi kan reducera de administrativa bördorna och uppgiftslämnande. Det är ett arbete som pågår, ett arbete som kommer att intensifieras som ett resultat av överenskommelsen.

Sören Holm, Lärarförbundet: Jag tar upp ett par punkter ur mina slutsatser: Rensa lärarnas arbetsuppgifter utifrån både tidigare och kommande beslut, utifrån bedömning av tidsåtgång kontra värde och resultat. Förstärk skolans stödfunktion eller låt lärare vara lärare.

Det tror jag är ett par punkter som är viktiga för att nå det du frågar efter.

Tina Acketoft (FP): Det ord som mest repeteras här är tid. Jag vill inte förringa vikten och betydelsen av att lärarna har tid att verkligen få vara lärare. Enligt den översyn som nu sker ska man plocka bort onödiga administrativa uppgifter från lärarna. Som Nosseboskolans rektor visade exempel på att det

kanske inte enbart är tiden som är den faktor som är viktigast, utan attityd. Vad har vi för attityder från politiskt håll och från skolledare och lärare till kunskap och forskning i skolan? Det kan vara så som Bo Jansson sade att man som lärare inte har känt att forskningen har varit så relevant för klassrumsverksamheten.

Alla forskare säger entydigt: Ja till forskning i didaktik, ja till forskning i pedagogik, men forskning i metodik är inte fint. Det är fint varken från forskarvärldens sida eller från lärare, som inte tyckt att det är så viktigt, kanske för att man är rädd att bli kringskuren i sin frihet som lärare i klassrummet. Då är frågan till Lärarförbundet: Hur ser ni på forskning i metodik? Är det inte uppskattat från lärarhåll?

Bo Jansson sade någonting som är väldigt intressant: kollegialt lärande. Bland kolleger i ett och samma ämne saknas möjligheterna i dag. Frågan är: Varför saknas det? Bo sade också att tid för kompetensutveckling finns avsatt i avtalet, men den används inte. Varför används den inte? Vari ligger tyngden? Vilken knut eller nöt ska vi lösa?

En fråga till SKL, som sade att mer än hälften av kommunerna inte finns med i projekten om kunskapsförbättrande insatser. Varför är de inte med? Vad kan vi göra för att få med alla? Vad kan ni göra från ert håll för att få hundra procent av kommunerna med?

Sören Holm, Lärarförbundet: Metodik, didaktik – vad det var. I finska språket, fick jag lära mig för ett par veckor, har man bara ett ord för båda. Men i innehåll, betydelsen, har man i Finland metodik med men lämnade det redan på 70-talet och gick över till didaktik. I många sammanhang lyfter vi fram den finska skolan som ett föredöme utifrån Pisaresultaten. Från de kontakter jag hade menar man att en viktig del i att man har lyckats så bra är att man lyfter fram detta.

I Frankrike utgår man från metoderna som man använder i skolan, översätter dem i en granskning på en vetenskaplig nivå, en systematisering som beskrivs i rapporterna, och utvecklar det till didaktik. Man utgår alltså från metodiken och går till didaktik. Det är didaktik man använder i högskoleutbildningen. Jag tror att det är det där steget som vi delvis har tappat bort i Sverige. En del i den överenskommelse som kom för ett par veckor sedan var att förstärka steget mellan metodik och didaktik så att didaktiken blir mer vardagsanpassad, utifrån de didaktiska frågorna: Vad, hur och varför?

Bo Jansson, Lärarnas Riksförbund: Jag är glad att du frågar om metodik och metodikundervisning i lärarutbildning. Det Sören nämner kan vara en delförklaring. Man tror att använder man uttrycket metodik är det lite mindre fint, och didaktik låter bättre, att didaktik innehåller mer.

Jag fick möjlighet att kommentera det här tiopunktersprogrammet i samband med presskonferensen förra måndagen, och då använde jag med glädje ordet metodik. Jag uttryckte min glädje över att den åter kan bli en viktig del i

lärarutbildningen. Hur gör man i klassrumssituationen? Hur gör man i undervisningssituationen? Det måste lärarstudenterna ha möjlighet att diskutera mer och lära av erfarna kolleger. Det är vad som kommer att utvecklas enligt det här programmet, och det är bra. Jag hör väldigt många lärare uttrycka att det är bra. Men jag håller med Tina om att man har varit försiktig med att använda det uttrycket. Men det finns ingen större motsättning där.

Vad gäller varför det kollegiala lärandet inte har kunnat ske med lärare i samma ämnen är det tyvärr en trend de senaste decennierna att det viktiga är arbetslagen och man skulle utsläta betydelsen av att lärarna var specialiserade och utbildade i särskilda ämnen. Vi har haft en sådan trend som vi nu tack och lov är på väg att lämna. I den vågen var det inte längre okej att slöjdlärare fick träffa andra slöjdlärare på andra skolor, utan det var viktigare att olika lärare möttes kring eleverna. Det finns i det en nedtoning av lärares betydelse. Man lade över ansvaret för utbildningen på eleverna själva. Då vill man tona ned betydelsen av en ämnesutbildad lärare.

Jag ser positivt på att det i framtiden åter kommer att vara okej. Det är, precis som jag nämnde i mitt föredrag, vad lärarna har efterfrågat. Det ger en inspiration och utveckling i själva jobbet.

Tidsanvändningen: Vi har i det centrala kommunala avtalet en avsättning, ni kanske har hört talas om det, 104 timmar i genomsnitt per år. Jag vet att många andra fackliga organisationer är avundsjuka på oss. Precis som jag sade blir det inte riktigt så i praktiken. Förklaringarna kan vara många. Man vet att många lärare säger att den tiden används till att packa, packa upp, städa och fixa. Det är inte kvalificerad kompetensutveckling, som de ju egentligen efterfrågar. Om det sedan är av ekonomiska skäl, jag antyder det, vet jag inte. Det kan vara billigare och enklare att man använder tiden till gemensam planering och annat. För lärare kan det bli så att man inte i tillräckligt hög grad fortsatt att kräva att det ska vara kvalificerad kompetensutveckling. Man inser att det jobb som andra behöver göra kommer man att få göra ändå. Och då är vi åter till det här med tiden igen.

Anders Knape, SKL: Ni kanske missuppfattade mig; jag sade att drygt hälften av våra medlemmar är med i de olika projekten. Svaret på frågan varför alla inte är med är för det första att det är frivilligt. Vi kan inte tvinga in dem, utan vi måste få in dem genom det goda exemplet och genom att visa att det är värdefullt att vara med.

Det som skiljer, för det andra, är att många andra aktiviteter driver vi tillsammans med ett uppdrag som vi tagit på oss gentemot staten. Inom till exempel det sociala området har vi sjukvård och liknande. Skillnaden med de här projekten är att vi i stor utsträckning själva finansierar dem. Det finns alltså en begränsning i ekonomin beträffande hur många vi kan ta in och fylla på i systemen. Det är avhängigt av hur vi budgetmässigt kan lämna utrymme för dem.

När det gäller matematiksatsningen är den ganska unik. Det är den största satsning någonsin som vi själva finansierar helt och hållet. Den bygger på en

trappstegsmodell, att de som kommit in först sedan ska hjälpa andra och på så sätt utvecklas den. Det finns en startsträcka i det. Om vi i ökad utsträckning skulle få medfinansiering till den typen av aktiviteter som vi bedriver skulle det naturligtvis underlätta högst betydligt, också när det gäller att få in fler i aktiviteterna.

Ulrika Carlsson i Skövde (C): Tack för alla intressanta reflexioner kring rapporten som vi har fått ta del av under den här förmiddagen. Jag är glad för de synpunkter som har redovisats från olika representanter men också för de gemensamma åtaganden som många gjort inom det så kallade tiopunktsprogrammet. Jag har ett par frågor.

Den första frågan går till Nossebro, till Johanna Lundén. Det talas om tid, om kollegialt lärande och så vidare, och att man inte har tid. Ni har tydligt visat att det går att få mycket bra resultat och få det att hålla över tid. Någon annan sade att det är viktigt att professionen får frihet att utforma det utifrån det man vill göra. Vad finns det för politiskt ledarskap kopplat till det, alltså vad efterfrågar det politiska ledarskapet hos er? Det är jag lite nyfiken på, för det kommunala ledarskapet finns ju också.

Den andra frågan går närmast till SKL och Friskolornas Riksförbund. Vilka ytterligare framgångsfaktorer finns det? Nu har vi koncentrerat oss på rapporten. Är det mesta medtaget i de punkterna? Vi lyfter fram kvaliteten som en oerhört viktig faktor. På vilket sätt kan ytterligare politiska initiativ främja kvaliteten och lyfta fram den bredd vi behöver ha?

Låt mig avsluta med att anknyta till en av punkterna i uppgörelsen när det gäller Friskolekommittén. Det är viktigt att det finns ett innovativt utrymme för att jobba för utveckling. Hur ser ni på det?

Johanna Lundén, Nossebro skola: Vi har fått ett oerhört starkt stöd från vår utbildningsnämnd. De har varit tydliga med vilka mål de vill att vi ska uppnå. Ett av målen har varit att alla elever ska ha godkänt i alla ämnen. Sedan har de inte lagt sig i, utan de har överlåtit till professionen att bestämma hur. De har dock varit noga med att följa upp hur det går. Det som varit en styrka hos oss är att inget politiskt parti har tagit åt sig äran, om jag får kalla det så, för den skolutveckling vi har åstadkommit, utan en samlad front har stått bakom oss i alla lägen. Det har varit och är oerhört viktigt att ingen skor sig, att det är ett gemensamt arbete.

Mikaela Valtersson, Friskolornas Riksförbund: Det var en bra fråga. Det finns många framgångsfaktorer. Några saker har vi berört. Ytterligare en sak är att det behövs bättre plattformar för utbyte av idéer och för spridning av innovationer. Det är ganska ont om gemensamma plattformar där man kan utbyta goda exempel, nytänkande och kunskap mellan skolorna i landet och mellan akademien och skolan. Det tycker jag vore bra om man gemensamt kunde jobba för eller ta initiativ till.

Det är klart att det behöver frigöras tid i vardagen. En sak skulle jag vilja poängtera, fast jag sagt det tidigare, nämligen att ledaren, rektorn, är jätteviktig för att skapa en kultur i skolan, på arbetsplatsen, där man diskuterar, prövar, värderar, tar till sig kunskap, testar saker. Sedan lyckas och ibland också misslyckas man. Det är mycket en kulturfråga att i vardagen möjliggöra och frigöra tid, men det måste även finnas forum som gör att man kommer utanför den enskilda skolan.

Anders Knape, SKL: En framgångsfaktor som jag försöker missionera om när jag är ute och träffar våra medlemmar är det som händer inom sjukvården. Helt plötsligt började man i princip varje månad på landstingsstyrelsernas sammanträden redovisa köstatistik. Vad hade man för köer i vården? Det började hända saker när man systematiskt förde upp, diskuterade, redovisade och ställde frågor som: Varför har vi dessa köer? Varför ser det ut som det gör? Varför ser det ut på annat sätt på andra håll?

Jag menar att man i kommunstyrelsen borde om inte varje månad så i alla fall kontinuerligt redovisa resultaten och utvecklingen i de egna skolorna så att man på den politiska ledningsnivån får ett betydligt tydligare fokus på dessa frågor. Det här är ingen isolerad fråga för skolstyrelsen, utbildningsnämnden eller någon annan gruppering. Det är i allra högsta grad en ledarskapsfråga, och då kan man ha sådana krav som de som ställs i Nossebro. Man kan säga: Vi bryr oss inte om hur ni uppnår målen, men vi vill att ni gör det. Det är ett utvecklingsområde. Vi måste föra upp skolan i kommunlednings-sammanhang, på den högsta politiska och administrativa nivån på ett helt annat sätt än vi gör i dag. Det är den ena delen.

Den andra delen är att vi förespråkar kommunalt självstyre. Vi tycker att den svenska modellen har varit enormt framgångsrik, om vi tittar rent generellt, även i ett internationellt perspektiv. Vi har låtit 290 kommuner pröva olika sätt att lösa frågor, lära av varandra och därigenom utvecklas. Det innebär naturligtvis att vi inte är intresserade av att man stryper de möjligheterna, till exempel genom att införa andra typer av styrsystem för den svenska skolan än de som råder i dag, utan i stället ger frihet och möjligheter. Vi måste alltså föra en livlig debatt om skolan så att vi verkligen driver utvecklingen framåt.

Ytterligare en sak som vi kan förbättra är att jobba ännu mer effektivt och bredare med de öppna jämförelserna och med dem som utgångspunkt leverera mer stöd till de medlemmar som efterfrågar och behöver det. Jag upplever att det finns ett antal saker vi kan göra som inte kräver beslut i Sveriges riksdag. Vi kan göra mängder av saker för att fortsätta att förbättra utvecklingen bara vi är på frågan. Nu känns det som om väldigt många är på frågan, och det är positivt och bra. I botten ligger engagemanget och ledarskapet som uppmunt- rar och stöder för att få en bra klassrumssituation.

Yvonne Andersson (KD): Tack för många goda inlägg! När vi i utskottet diskuterade rapporten – tack, Johan! – ville vi få i gång en diskussion. Vi ville uppmärksamma en viktig fråga. Den har blivit uppmärksammad här i dag, vilket jag är mycket glad över. Vi har haft många år med både pedagogisk-didaktisk forskning och forskning inom metodik, men vi har märkt att det trots det kommit alltför lite ut till eleverna på klassrumsnivå. Det är den problematik vi nu diskuterar, att skolan ytterst ska gynna våra elever.

Vi har från arbetsgivarsidan hört att intresset finns för att det ska komma i gång någonting så att den nya kunskapen kan användas på klassrumsgolvet. Ska man vara riktigt krass är våra skolor och klassrum fortfarande i någon mening en väldigt autonom miljö. Därför vill jag fråga er som jobbar i skolan – då tänker jag på Sveriges Skolledarförbund, Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund – vad ni har för tankar efter att den här diskuterade rapporten kommit. Hur kan vi efter dagens diskussion konkretisera och komma vidare så att det händer någonting?

Matz Nilsson, Sveriges Skolledarförbund: Vi har redan beslutat att lägga ut rapporten på vår hemsida och sprida den till våra medlemmar. Samtalet måste komma i gång om vikten av att vi tar det ansvar som ligger i professionsdelen. Vi tycker att rapporten lite grann kan fungera på samma sätt som Nossebromodellen, att vi har den som ett gemensamt samtalsämne. Vi har redan nu sagt att vi sprider rapporten till våra medlemmar. Vi lägger ut den på vår hemsida innan veckans slut. Det är ett sätt.

Det andra vi vill – och det tror jag är viktigt för riksdagens utbildningsutskott – är att vända oss till SKL och andra för att få i gång ett bättre systematiskt samtal, en dialog mellan de olika lärosätena, huvudmännen och skolorna när det gäller sådan kunskap. Hur jobbar vi formellt med kunskapsimplementeringen i skolan? Det tycker jag att man från SKL och även från Friskolornas Riksförbund ska fundera över. Vi har överenskommelsen om ett fristående forskningsinstitut. Man kanske kan ta utgångspunkt i den för att få en bra dialogform där praktiken får vara med. Vi sprider rapporten.

Bo Jansson, Lärarnas Riksförbund: Jag håller med om att det kan ha stor betydelse att rapporten uppmärksammas på det sätt som nu sker. De senaste veckorna har vi gjort gemensamma program och punkter. De, liksom de samtal vi för med partierna i båda blocken om hur lärares tid bäst används, kommer att vara viktiga. Jag tror att vi på så sätt kan få en ännu tydligare diskussion om vad vi ska fokusera på, nämligen att tiden används på elevernas kunskapsutveckling, mindre på saker som inte är lika viktiga.

Att frågan uppmärksammas, liksom skolforskningsinstitut och annat, tror jag gör att det finns möjligheter att minska den klyfta som jag talat om, den mellan forskning och det som sedan sker i skolan och i klassrummet. Jag tror att det finns goda möjligheter. Som jag visade i mitt huvudanförande finns det de som är utbildade som gärna skulle ta lektorstjänster i skolan. Att det kan

ske och att kompetensutvecklingen på olika sätt kan uppmärksammas, även lönemässigt, är mycket viktigt.

Sören Holm, Lärarförbundet: Jag ska inte upprepa de punkter jag tagit upp tidigare, men jag ska lägga till en. Det hänger delvis ihop med det som Bo Jansson sade. Ge skolan arbetsro! I ett annat sammanhang mötte jag en utredare som uttryckte sig så här: I Finland har man inte haft behov av reformer för resultaten har varit så bra. Då sade jag: Kan det vara så att det är tvärtom, att i Finland har skolan varit så bra för att man inte haft så många reformer? Jag tror att vi är i ett läge där vi behöver förändring, utveckling, men det måste ske på samma sätt som i exempelvis Nossebro, vilket Johanna Lundén på ett bra sätt beskrivit – underifrån, i vardagen, inte i form av propåer top-down.

Louise Malmström (S): Det har fallit på min lott att å utskottets vägnar knyta samman den här öppna utfrågningen. Jag vill börja med att tacka alla medverkande för värdefulla inlägg. Vi har fått några välbehövlige påminnelser, både i själva rapporten och i form av era kommentarer, om betydelsen av att ge kvalificerade lärare i alla skolformer tillit och utvecklingsmöjligheter också i praktiken, inte bara i teorin. Vi har fått påminnelser om det goda ledarskapets betydelse och om att det sällan fungerar med punktvisa insatser. Det som krävs är i stället en långsiktig utvecklingsfrämjande kultur.

När jag läste rapporten gjorde jag samma reflexion som Sören Holm, nämligen hur vi utbildningspolitiker själva lever upp till att bättre anpassa oss till ny kunskap och hur vår egen förändringsbenägenhet är. Vi kan väl konstatera att vi utbildningspolitiker också är människor. Jag tror att vi känner igen oss i att subjektiva uppfattningar har stor betydelse för implementeringen och att det sällan är framgångsrikt att genom att bara dundra på med argument försöka övertyga skeptiker om att man har rätt.

Jag hoppas att detta är ett steg mot en mer långsiktig utvecklingsfrämjande kultur för vårt arbete i utskottet. Jag hoppas också att det inte dröjer minst tio år, som någon sade i sin inledning, utan att vi kommer i gång med arbetet snart. Hur de praktiska övningarna, den praktiska träningen, ska se ut vet jag inte riktigt, men vi får väl ta en diskussion om det efter sommaren. Det verkar i alla fall vara en viktig del i arbetet.

Ni som varit här i dag har, tillsammans med utskottets kansli och rapportförfattarna, bidragit till det. Vi vill från utskottets sida rikta vårt varma tack till er alla.

(Applåder)

2010/11:RFR1	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Uppföljning av ekologisk produktion och offentlig konsumtion
2010/11 RFR2	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Uppföljning av statens satsning på hållbara städer
2010/11 RFR3	CIVILUTSKOTTET, TRAFIKUTSKOTTET, MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Hållbara städer – med fokus på transporter, boende och grönområden
2010/11:RFR4	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om vinterberedskapen inom järnvägstrafiken
2010/11:RFR5	FINANSUTSKOTTET Utvärdering av riksbankens penningpolitik och arbete med finansiell stabilitet 2005–2010
	Engelska Evaluation of the Riksbank's monetary policy and work with financial stability 2005–10
2010/11:RFR6	KULTURUTSKOTTET Kulturutskottets offentliga utfrågning om barns och ungas rätt till kultur

2011/12:RFR1	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft – En uppföljning
2011/12:RFR2	UTBILDNINGSPOLITIKUTSKOTTET Utbildningsutskottets offentliga utfrågning om forsknings- och innovationsfrågor
2011/12:RFR3	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft
2011/12:RFR4	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Konstitutionsutskottets seminarium om en nordisk samekonvention
2011/12:RFR5	NÄRINGSUTSKOTTET eHälsa – nytta och näring
2011/12:RFR6	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Frågeinstitutet som kontrollinstrument Volym 1 och 2
2011/12:RFR7	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets öppna utfrågning på temat Missbruks- och beroendevård – vem ska ansvara för vad? torsdagen den 24 november 2011
2011/12:RFR8	TRAFIKUTSKOTTET Tillsynen av yrkesmässiga godstransporter på väg – En uppföljning
2011/12:RFR9	TRAFIKUTSKOTTET Trafikutskottets offentliga utfrågning den 8 december 2011 om järnvägens vinterberedskap
2011/12:RFR10	KULTURUTSKOTTET Verksamheten vid scenkonstallianserna – En utvärdering
2011/12:RFR11	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Kunskapsöversikt om nationella minoriteter
2011/12:RFR12	UTBILDNINGSPOLITIKUTSKOTTET Rapporter från utbildningsutskottet Förstudie – utbildningsvetenskaplig forskning Breddad rekrytering till högskolan
2011/12:RFR13	SKATTEUTSKOTTET Uppföljning av undantag från normalskattesatsen för mervärdesskatt
2011/12:RFR14	TRAFIKUTSKOTTET Trafikutskottets offentliga utfrågning den 29 mars 2012 om framtida godstransporter
2011/12:RFR15	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Arbetsmarknadspolitik i kommunerna Del 1 Offentligt seminarium Del 2 Kunskapsöversikt
2011/12:RFR16	NÄRINGSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om life science-industrins framtid i Sverige

2012/13:RFR1	FINANSUTSKOTTET Statlig styrning och ansvarsutkrävande
2012/13:RFR2	FINANSUTSKOTTET Utfrågningsprotokoll EU, euron och krisen
2012/13:RFR3	TRAFIKUTSKOTTET Trafikutskottets offentliga utfrågning den 29 mars 2012 om framtida godstransporter
2012/13:RFR4	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET OCH NÄRINGSUTSKOTTET Uppföljning av vissa frågor inom landsbygdsprogrammet
2012/13:RFR5	FÖRSVARsutskottet FöU Forskning och utveckling inom försvarsutskottets ansvarsområde
2012/13:RFR6	CIVILUTSKOTTET Kontraheringsplikt vid tecknandet av barnförsäkringar
2012/13:RFR7	KU, FiU, KrU, UbU, MJU och NU Öppet seminarium om riksdagens mål- och resultatstyrning: vilka mål, vilka resultat?
2012/13:RFR8	UTBILDNINGsutskottet Utbildningsutskottets offentliga utfrågning om gymnasiereformen
2012/13:RFR9	UTBILDNINGsutskottet Förstudier om – Förskolan – Utbildning för hållbar utveckling inklusive entreprenöriellt lärande
2012/13:RFR10	UTBILDNINGsutskottet Hur kan ny kunskap komma till bättre användning i skolan
2012/13:RFR11	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets öppna seminarium om folkhälsofrågor onsdagen den 27 mars 2013
2012/13:RFR12	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Mogen eller övermogen? – arbetsmarknadsutskottets offentliga seminarium om erfaren arbetskraft
2012/13:RFR13	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om sjöfartens kapacitetsmöjligheter
2012/13:RFR14	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om flygtrafikledningstjänsten – har vi landat i den bästa lösningen?
2012/13:RFR15	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om oredlighet i livsmedelskedjan